

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

До підручника
**Катерини Пономарьової
Любові Гайової**

**НОВА
УКРАЇНЬСЬКА
ШКОЛА**

УКРАЇНЬСЬКА МОВА та ЧИТАННЯ

ЧАСТИНА
1

4
клас

ДИДАКТА

УДК 811.161.2(076)
В76

ДИДАКТА

Схвалення для використання в освітньому процесі підтверджується рішенням експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти
(https://www.ranok.com.ua/grifi_mon.html)

Рецензент:

Д. В. Ротфорт, канд. пед. наук, методист Центру аналітичної та методичної роботи
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», учитель вищої категорії,
учитель-методист

Воскресенська Н. О.

В76 Українська мова та читання. 4 клас : робочий зошит : до підручника Катерини Пономарьової, Любові Гайової. У 2-х ч. Ч. 1 / Н. О. Воскресенська. — Харків : Вид-во «Ранок» : «Дидакта», 2021. — 64 с.: іл.

ISBN 978-617-09-7166-1

Посібник створено відповідно до Державного стандарту початкової освіти та Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко. Зошит є складовою навчально-методичного комплекту «Українська мова та читання. 4 клас».

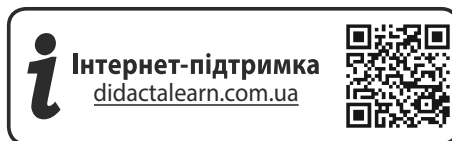
Матеріал посібника спрямований на вдосконалення та закріплення знань і вмінь здобувачів освіти. Зошит містить різнорівневі завдання, вправи для роботи в парі, мовні ігри, загадки тощо. На обкладинці та технічній сторінці розміщено QR-код, за допомогою якого можна швидко перейти до додаткового матеріалу зошита.

Призначено для учнів 4 класу закладів загальної середньої освіти, учителів початкових класів.

УДК 811.161.2(076)

Разом дбаємо
про екологію та здоров'я

ISBN 978-617-09-7166-1 (ч. 1)
ISBN 978-617-09-7165-4 (ч. 2)

© Воскресенська Н. О., 2021
© «Дидакта», макет, 2021
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2021

ПОВТОРЮЮ ЗНАННЯ ПРО ЗВУКИ І БУКВИ

- 1 Прочитай вірш Валентини Новомирової. Підкресли букви, що позначають м'які приголосні звуки. Випиши слова з буквами, які позначають одночасно по два звуки.

Батьківщина

На білому світі є різні країни,
Де ріки, ліси і лани...
Та тільки одна на землі Україна,
А ми її доньки й сини.
Усюди є небо, і зорі скрізь сяють,
І квіти усюди ростуть...
Та тільки одну Батьківщину
Ми знаєм —
Її Україною звать.

- 2 Випиши слова, у яких звуків менше, ніж букв.
Щастя, сонце, радість, честь, дзвін, сонце,
джміль, бджола, гедзь, любов.

ПРАВИЛЬНО ПИШУ СЛОВА ІЗ ЗВУКАМИ [Е'], [И'] В НЕНАГОЛОШЕНОМУ СКЛАДІ

- 1 Запиши у три стовпчики подані слова, заповнивши пропуски. До першого стовпчика запиши слова, написання яких перевіряється наголосом, до другого — добором споріднених слів, до третього — за допомогою словника.

З_мля, ш_рокий, гор_зонт, д_путат, м_дівник,
в_сло, п_ро, в_шневий, ч_решня, пр_зидент,
бл_щати, в_рба, в_сокий, в_лосипед.

1

2

3

.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

- 2 Упиши пропущені букви. У разі потреби користуйся орфографічним словником.

Н_нажера-б_г_мот,
В_датне л_дащо,
Отакенний має рот,
Себто пащу.
Всім відомо: б_г_моти
Дуже люблять бут_рброди,
Він_грет, і в_ноград,

І салат, і шоколад,
І варення, і компоти...

Олег Орач

3

Познач рядок, у якому всі слова записані правильно.
В інших рядках виправ помилки й запиши правильно.

1. Крижина, видмідь, крекливий.
2. Зирнина, крениця, синиця.
3. Цеглина, рибалка, димар.

4

Стань коректором/коректоркою. Знайди і виправ помилки. Запиши правильно ці слова.

Вовчі ягоди

На узліссі ми побачили девину. Наче з казки, постав перед нами дивний кущик. Мініатюрні гілочки з дрібненькими лесточками. А на виршечку в нього білобороді чоловічки-гномики веглядають і запрошують у свою казкову країну, де жеке красива і добра Білосніжка, де всі квіти і мителики розмовляють між собою людською мовою. *(За Євгеном Шморгуном)*

ЗАПISУЮ СЛОВА З М'ЯКИМИ ПОДОВЖЕНИМИ ПРИГОЛОСНИМИ ЗВУКАМИ

- 1 Прочитай вірш Алли Свашенко. Спиши слова другого стовпчика, змінюючи звуковий запис буквеним.

Є такі слова чудні:
Звук один, а букви дві.
В мові звуки ці живуть,
Їх подовженими звуть.

Це обли[ч':]я і насі[н':]я,
бездорі[ж':]я і камі[н':]я,
Це жи[т':]я і майбу[т':]я,
Це воло[с':]я і взу[т':]я.

- 2 Прочитай текст. Упиши, де потрібно, одну чи дві букви.

Це були оста___і теплі
осі___і дні. Косим промі___ям
со___дя визолотила осінь лис___я
на деревах. Викупала його
рясними дощами. Потім зня-
ла з дерев розкішне вбра___я
і встелила ним землю.

НАВЧАЮСЯ ДОРЕЧНО ВЖИВАТИ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В МОВЛЕННІ

- 1 Прочитай вірш Алли Свашенко. Підкресли згадані в ньому фразеологізми.

Ми мандруєм диво-краєм,
В нім цікаве щось шукаєм.
В краї цім живе жар-птиця,
І у жмені там синиця,
Синій птах, ворона біла,
Що не в свої сани сіла.
Люди там встають з півнями,
Не всі вдома там роками,
Моя хата лише скраю,
Хлібом-сіллю там стрічають.

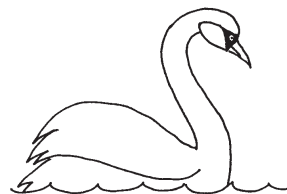
- 2 Пограй у гру «До зоопарку за фразеологізмами». Біля зображених тварин надруковані слова, які вживаються у фразеологізмах. Потрібно здогадатися, у яких саме, й записати їх.

душа

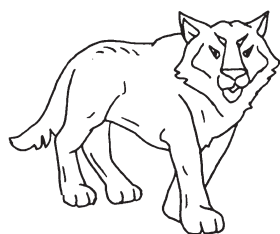

колесо

пісня

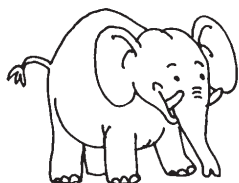

апетит

послуга

вухо

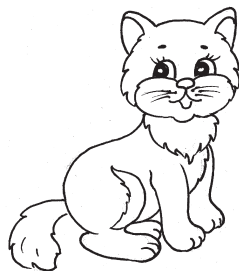
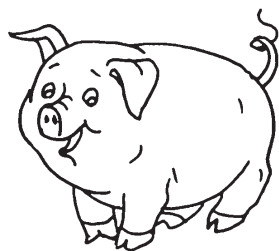
3

Відгадай загадки. Запиши фразеологізми, доповнивши їх словами-відгадками. Обговоріть завдання у групі.

Хто про себе так говорить?

1. Коли зла комусь бажають, чомусь мене підкладають. 2. Маю доленьку гірку — продають мене в мішку. 3. Коли сорому не мають, очі в мене позичають та ще й Сіркóм називають.

Підкласти _____; продавати _____
в мішку; позичити в _____ очі.

РОЗПІЗНАЮ ЗАСТАРІЛІ Й НОВІ СЛОВА

- 1 Прочитай прислів'я. Підкресли слова, значення яких сьогодні зрозуміти важко, бо вони майже не вживаються.

1. Що днесь утече, то завтра не зловиш. 2. Краще око золота, ніж камінь олова. 3. Користі від нього на два шаги, та й ті щербаті. 4. Пожалієш личка, оддаси ремінчик.

- 2 Прочитай текст. Простеж, як поступово з'являлися нові слова, пов'язані з роликовими ковзанами. Випиши їх послідовно.

Перші роликові ковзани з'явилися в 1813 році. Це були дві невеличкі дощечки з прикріпленими до них коліщатками. А через 90 років на таких ковзанах в Англії почали грати в ринк-хокей.

Поступово роликові ковзани отримали сучасний вигляд і так полюбилися, що їх почали ласково називати роликами. Навіть спеціальні майданчики-роледроми були облаштовані для катання і змагань на таких ковзанах. А не так давно ролики перетворилися на «дошку на колесах», тобто скейтборд.

Роликові ковзани,

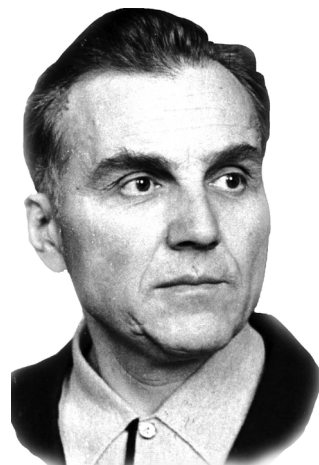
ВИЗНАЧАЮ БУДОВУ СЛОВА

- 1 Прочитай. Випиши спільнокореневі слова. Розбери їх за будовою.

Великий Казкар

Жив на світі Казкар.
Дуже любили приходити до нього казкові думки. Вони обсідали Казкаря щільним колом. Він вибирав серед думок веселі й добрі, складав одну до одної, доки не збирав повну казку думок.

Казкар дуже любив дітей. Часто він розповідав їм свої казки-перекази. Діти теж полюбили складати свої казочки.

*Василь
Олександрович
Сухомлинський —
великий Казкар*

- 2 Прочитай. Випиши спільнокореневі слова. Скільки груп ти виписав/виписала? Одну, дві, три? (Відповідне підкресли.)

У полі на роздоллі
Дзвінок великий ріс.

А чарівник побачив —
Школярикам відніс.
Тихенько чарівничі
Слова промовив він, —
І став дзвіночок мідним,
Розсипав чистий дзвін.

Борис Заверуха

3 Із поданих частин слів склади й запиши нові слова.

1. Корінь від слова *теплий*, суфікс від слова *столиця*, закінчення від слова *зоря*.

2. Префікс від слова *під'їхав*, корінь від слова *водичка*, суфікс від слова *лісник*.

3. Префікс від слова *під'їзд*, корінь від слова *сніжок*, суфікс від слова *двірник*.

4 Познач рядок, у якому всі слова є спільнокореневими.

☐

1. Сова, совеня, совок.

☐

2. Горе, горенько, горіти.

☐

3. Мило, мильниця, мильний.

РОЗПІЗНАЮ І ПРАВИЛЬНО ПИШУ СЛОВА ЗІ СПІВЗВУЧНИМИ ПРЕФІКСАМИ І ПРИЙМЕННИКАМИ

1 Спиши, розкриваючи дужки.

1. Кіт Мурко не мав (до)віри ні до Галі, ні (до)Віри. 2. Цап не бачив де (до)рога, хоч ліхтар чіпляй (до)рога! (*Валентина Бутрім*) 3. Клаптик ситцю я (по)краю, хусточок з нього (на)шию, помережу їх (по)краю, пов'яжу собі (на)шию. (*Валерій Плахотников*)

2 Склади й запиши 3 речення зі співзвучними префіксами і прийменниками *від, за, під*.

ПРАВИЛЬНО ПИШУ СЛОВА З ПРЕФІКСАМИ ПРЕ-, ПРИ-

1 Збери й запиши слова з префіксами **пре-** і **при-**.

йти

чудовий

злий

пре

гнути

добрий

при

міський

2 Допиши, де потрібно, префікс **пре-** або **при-**.

1. Сніжинка, хоч і була _____красна, але краса її була холодна, без життя. (*Надія Мудрик-Мріц*)

2. Весна дарує усмішку квіткову, _____пудрить гномам ластовиння й знову біжить ключами відкриває серця. (*У. Дуда*) 3. Срібний-_____срібний ліс _____беріг білочці срібній срібний горіх (*Леонід Первомайський*) 4. В синій скрині дерев'яній скатертина є _____давня. (*Євген Гуцало*)

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ІМЕННИК

- 1 З-поміж поданих слів знайди й випиши іменники.

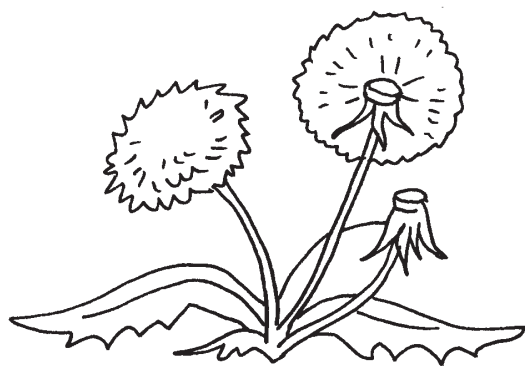
Читання, сум, дружба, читати, сміливий, сумний, дружити, сміливість, зелень, зеленіти, синь, зелений, синіти, спів, радість, боротьба, радіти.

- 2 Прочитай вірш Богдана Стельмаха. Підкресли іменники, ужиті в переносному значенні.

Кульбаба

Квіточка-щіточка
Жовта леліточка*,
Крапелька сонечка,
Сонцева донечка.
Сонце за білу
Хмарину ховається.
Сонцева донечка
Пухом вкривається.

* Леліточка — бліскітка.

- 3 Прочитай. Підкресли іменники-синоніми.

Бусол

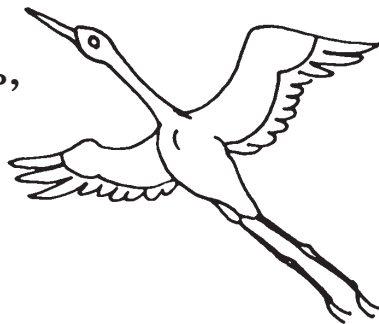
Глянь, до нас, хоч дальня путь,
Бусол з Африки прибув.

Йде бузько — чалап-чалап:
Спритно ловить дзьобом жаб.

Чорногуз летить на став —
Може, рибний день настав?

Буцень діточкам обід
Носить у гніздо, як слід.

Наш лелека у блакить
В теплий вирій відлетить.

Міхал Навка

- 4 Поміркуй, чи можна вважати синонімами такі слова:

*Зима, віхола, хуртеча,
мороз, хурделиця, сніг.*

Так

Ні

- 5 Прочитай вірш Анатолія Григорука. Підкресли синоніми.

Залунало звідусіль:

— Гвалт! Рятуйте!

Заметіль!

Хуга! Завірюха!

А завія не вгаває,

Знов намети намітає.

А пухова свища свище.

ІМЕННИКИ — НАЗВИ ІСТОТ І НЕІСТОТ, ВЛАСНІ Й ЗАГАЛЬНІ НАЗВИ

- 1 Збери й запиши спочатку назви істот, а потім — неістот.

аква

пел

кре

ветка

фо

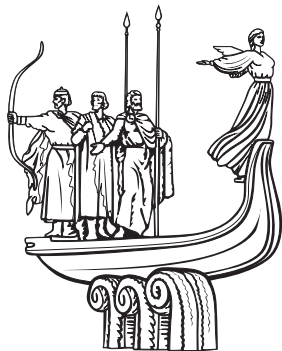
хід

мога

рель

пере

- 2 Підкресли іменники — власні назви.

Над Дніпром широким, вільним,
Де луги й степи цвіли,
Наші прадіди-поляни
Оселились і жили.
Де стоїть тепер наш Київ,
Там була сама гора.
Жив там першим Кий з Хоривом,
Щек та Либідь — їх сестра.

Олександр Олесь

ВИЗНАЧАЮ РІД І ЧИСЛО ІМЕННИКІВ

- 1 Прочитай. Випиши іменники чоловічого, жіночого й середнього роду, вжиті в однині.

Яке химерне лісове коріння!
 Попід ногами скрізь його сплетіння:
 Ось корінець, мов каченя бокате:
 Є дзьоб, і вічка, й білі ноженята.
 А цей, мов равлик. Цей, немов лисиця.
 Цей, як смішна залітна птиця.

Валентина Ткаченко

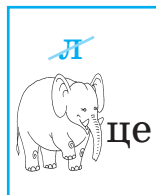
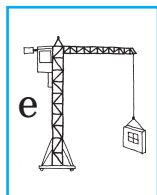
ч. р.

ж. р.

с. р.

.....		
.....		
.....		
.....		

- 2 Відгадай ребуси. Згрупуй і запиши іменники-відгадки за родами — чоловічий, жіночий, середній.

ч. р.

ж. р.

с. р.

.....		
.....		

- 3 Випиши спочатку іменники, вжиті в однині, а потім ті, що в множині.

У далекі часи Київ був відомим торговим центром. У ньому проводили великі ярмарки. Сюди приїжджали купці з Німеччини, Персії, Китаю, Єгипту. Вони привозили до Києва шовкові тканини, золоті і срібні нитки, вино, фрукти, зброю, прикраси.

Вивозили купці з України товари, які користувалися попитом в інших країнах: хліб, хутро, мед, рибу. (За Михайлом Слабошпицьким)

- 4 Прочитай вірш. Візьми два олівці різного кольору. Одним із них підкресли іменники, вжиті в однині, а іншим — у множині.

Моя Україна — широкі простори:
поля і левади, долини і гори...
Молитва, і пісня, і слово натхнення —
З чого почалась Україна для мене?
Чи з пісні цієї, що в небо злітає,
Чи з рідної мови, що звуками грає?

Марія Хоросницька

ЗМІНЮЮ ІМЕННИКИ ЗА ВІДМІНКАМИ

1 Прочитай прислів'я, додаючи потрібні відмінкові форми слова *правда*. Упиши їх. Познач відмінки.

1. _____ і з дна моря вирятовує, а не-
правда і в калюжі топить. 2. _____ кожний
хвалить, та не кожний її любить. 3. З _____
цілий світ зійдеш, а неправдою ані до порога не
дійдеш. 4. По _____ живи — доброго кінця
сподівайся. 5. _____ небагато слів і потрібно.
6. Не шукай _____ в інших, коли в тебе її
немає. 7. Краще _____ в болоті, як неправда
в золоті. (*Народна творчість*)

2 Прочитай вірш. Визнач відмінки іменника *весна*. Який
відмінок відсутній? Постав у ньому іменник *весна*.

...У класі ми іменник
відмінюєм *весна*:

Прийшла весна, _____

Зоря весни _____

(На вербах котики рясні!)

Привіт весні, _____

Стрічай весну, _____

(Тоді зустріну, як засну),

Весна, весни, весну, весні _____

Весною, по весні... _____

Яків Аким

ПРАВИЛЬНО ВЖИВАЮ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В РОДОВОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

- 1 Прочитай правило. Користуючись ним, допиши закінчення в поданих після нього іменниках.

Іменники чоловічого роду з нульовим закінченням у родовому відмінку однини мають закінчення:

-а (-я)

- у назвах істот; речей; транспорту; професій; міст: *лева, Києва, пенала, інженера;*

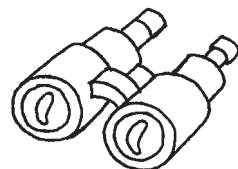
-у (-ю)

- у назвах явищ природи; кущів; квітів; будівель; простору, на якому щось росте; почуттів; ігор; у географічних назвах (крім назв міст): *снігу, глоду, барвінку, ґанку, саду, Криму, гніву, футболу.*

Але: Дніпра́, Дінця́.

Бінокл..., кондиціонер..., контролер..., монітор..., музе..., Ужгород..., гнів..., хліб..., агрус..., холод..., степ..., теніс...

- 2 Упиши з довідки потрібні іменники, ставлячи їх у родовому відмінку.

Я живу в маленькому,
але дуже мальовничому се-
лі. У нас, звичайно, немає

.....,
.....,
......

Але коли охопиш зором без-
межні поля біля села, зайдеш до віковичного
....., підійдеш до березового,
то відчуєш, яка красива наша земля.

Довідка: палац спорту, театр, метрополітен,
ліс, гай.

- 3 Вибери рядки, у яких не всі іменники записані пра-
вильно. Виправ помилки. Запиши правильно.

1. Клена, урожаю, інтернету.
2. Клубу, сніга, ячменя.
3. Рушника, вітру, луга.
4. Заводу, дощу, Львова.
5. Ліса, братика, телевізору.

.....
.....
.....

ПРАВИЛЬНО ВЖИВАЮ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ В РОДОВОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

- 1 Постав іменники в родовому відмінку однини. Запиши їх. Познач закінчення.

Земля, груша, межа́, куля, круча, річка, трава, вті́ха, крини́ця, мрі́я.

- 2 Спиши, розкриваючи дужки і ставлячи подані там іменники в родовому відмінку.

1. Йде зима з веселим сміхом, а малятам для (уті́ха) го́ри сні́гу намела і санчата принесла. (*Ві́ра Паронова*) 2. Налеті́ла ві́хола, холо́дом задихала. (Сні́гови́ця-ві́хола) нам бо́ятись ні́коли. З нею по́змагаємо́сь, з (гі́рка) по́спускаємо́сь. (*Васи́ль Кра́вчук*) 3. Зажури́лась зимо́нька не дарма: молоді́ї (сило́нька) вже нема. (*Ві́ра Паронова*)

УЖИВАЮ ПАРАЛЕЛЬНІ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В ДАВАЛЬНОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ ОДНИНИ

- 1 Допиши потрібні закінчення.

Що кому сниться

Сняться Олен..... трави,
Кухар..... — гарні страви.
Сниться півн..... зернина,
Лос..... пахуче сіно.
Гарна курка сниться лис.....,
Гриби й птахи сняться ліс......
Лебед..... — плесо чисте,
Ясне сонце, променисте.
Сняться вчител..... діти.
Дітям сняться зорі й квіти.

Алла Сващенко

- 2 Упиши іменники, що в дужках, ставлячи їх у потрібному відмінку.

1. Гість (господар)..... не укажчик. 2. Не давай (заєць)..... моркву берегти, а лисиці курей стерегти. 3. Погнався за (заєць)..... та (кінь)..... голову зламав. 4. На чужому (кінь)..... не наїздишся. 5. Не бажай (син)..... багатства, а бажай (розум)..... (*Народна творчість*)

ДОТРИМУЮСЯ ЧЕРГУВАННЯ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ У ДАВАЛЬНОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ ОДНИНИ

- 1 Утвори і запиши словосполучення. Підкресли букви, що позначають звуки, які чергуються.

виріс

лежить

Дід Мороз

прочитав

на

у

берег

рука

книга

кожух

- 2 Випиши іменники, що в дужках, ставлячи їх у потрібному відмінку.

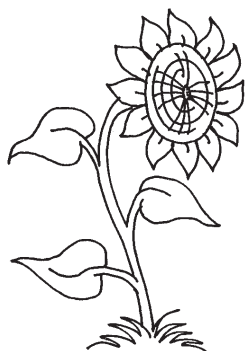
1. Неспокійна віхола у село приїхала, по (дорога) посріблила звірям брови, птахам крила. (*Петро Король*) 2. (Кішка) сниться хитра мишка, що сховалася під ліжку, (мишка) сниться песик Гав, що ката на дуб прогнав. (*З інтернет-ресурсів*) 3. У червонім (капелюх) гордовитий мухомор з срібним кульчиком у (вуха) вийшов з другом на бугор. (*З інтернет-ресурсів*)

ПРАВИЛЬНО ВЖИВАЮ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

- 1 Упиши потрібні закінчення іменників.

Дзвонить літо стиглою пшениц.....,
Ходить степом в жовтому брилі.
В піднебесся залітає птиц.....
Соняшники хилить до землі.
Напине калину над криниц.....,
Жде корів на фермі із дійниц.....,
У байраці бігає лисиц.....
Зустріча гостей із паляниц.....
І ночує в лузі на землі.

Григорій Донець

- 2 Іменники, що в дужках, постав у потрібному відмінку й дізнайся, хто чим пишається. Запиши.

соловейко — (пісня)
джерело — (водиця)
садівник — (груша)
баштанник — (диня)
дівчина — (сукня)

Василько — (колекція)

атлет — (сила)

ПРАВИЛЬНО ВЖИВАЮ ІМЕННИКИ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

- 1 Допиши потрібні закінчення. Ким ти мрієш стати?
Напиши про це.

Той хоче стати капітан_____,
Той космонавт_____ хоче бути.
Я теж подумав: Ким я стану?
Яку мені обрати путь?
Звичайно, лікар_____ би добре
Або артист___ — слава й честь.
Чи прикордонник_____ хоробрим...
А можна інженер_____ стати.
Учител_____ — дітей навчати.

Олег Орач

Я мрію стати _____

- 2 Запиши слова, розкриваючи дужки.

Урожай

Відшуміли поза (гай) _____
Щедрим (колос) _____ поля.
Називається (врожай) _____
Те, що родить нам земля.
Груші, яблука збираєм,
Сад готуєм до зими...
Буде зватися (врожай) _____
Те, що виростили ми.

Тамара Коломієць

ПРАВИЛЬНО ПИШУ ІМЕННИКИ ЖІНОЧОГО РОДУ З ОСНОВОЮ НА ПРИГОЛОСНИЙ ЗВУК В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ

1 Заповни пропуски.

1. З хлібом і сіл_____ю зустрічають в Україні дорогих гостей. 2. Своєю любов_____ю мама завжди зігріває нас. 3. Учні нашого класу задоволені своєю подорож_____ю до столиці. 4. Батьком-матір_____ю не хвались, а хвались своєю чес_____ю. 5. Переможець спортивних змагань пишається своєю золотою медал_____ю.

2 Утвори від поданих прикметників іменники і впиши їх у подані нижче речення.

Сміливий — _____, допитливий — _____, зелений — _____, на-полегливий — _____, хоробрий — _____, чемний — _____, радий — _____, синій — _____.

1. Ми милуємося _____ озер і _____ садів. 2. Ми пишаємося _____ захисників Вітчизни. 3. Льотчики славляться своєю _____. 4. Із великою _____ ми зустрічали гостей. 5. Учні нашого класу відзначаються своєю _____.

ПРАВИЛЬНО ВЖИВАЮ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ У РОДОВОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ МНОЖИНИ

- 1 Спиши, ставлячи іменники, що в дужках, у родовому відмінку. Познач закінчення.

1. Від наших сільських (дідусі, майстри, умільці) — (ковалі, гончарі, кравці) — повинні ми перейняти їхні вміння. 2. Сьогодні ми пишаємося вишивальницями (рушники), майстерним поєднанням червоного і чорного (кольори).

- 2 Прочитай уривок із вірша Дмитра Чередниченка. Підкресли іменники, вжиті з прийменником *по*. Познач закінчення.

...Ти набігався, вухатий,
Коло двору, коло хати,
По травичці, по деревах,
По стежинах янтаревих.
По городу, по баштану,
По широкому майдану,
По шибках сусідки Олі,
По квітках бабусі Полі...

**Говори
правильно:**

По деревах
По квітках

УЖИВАЮ ІМЕННИКИ В КЛИЧНОМУ ВІДМІНКУ

- 1 Підкресли іменники, ужиті в кличному відмінку.

Сонце, сонце! Не спікай ниву до нестями.
Хмарку ти пошли в наш край з тихими дощами!
Небо, небонько, мерщій посилай до нас дощі.
Не сам, дощику, ходи, інших дощиків веди!...

Олег Орач

- 2 Постав потрібні розділові знаки.

1. Тільки знаймо, що ми з вами браття запорожців веселих сини. (*Вадим Крищенко*). 2. Рідну мову, рідний край в серці друже зберігай. (*Ганна Вінарець-Орехтова*). 3. Вищий мені Україну на сорочці мамо. (*Євген Лещук*)

- 3 Прочитай. Підкресли іменники в кличному відмінку.
 Запиши, як прийнято звертатися одне до одного у вашій родині.

Пошана до слова в народі виховувалася з дитинства. Існувало ласкаво-шанобливе звертання до кожного члена родини обов'язково на «Ви»: матусю, нене, татку, бабусю, дідусю. Засуджувалося всяке лихослів'я, особливо прокльони.

.....

.....

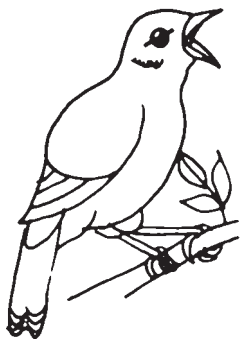

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ПРИКМЕТНИК

- 1 Прочитай вірш Анатолія Загрудного. Випиши прикметники разом з іменниками, від яких вони залежать.

* * *

Мово ж моя, мово,
Мово України,
Ти моя казкова
Пісня солов'їна.
Розквітай під небом
Проліском прекрасним,
А любов до тебе
В серденьку не згасне.
Йди по світу гідно
В шані і привіті.
Ти для мене рідна
І найкраща в світі.

Анатолій Загрудний

- 2 Прочитай уривок із вірша Олега Григор'єва. Підкресли в ньому прикметники, вжиті в переносному значенні. За зразком опису дощу опиши сніг.

Дощ холодний, zalивний,
невтихаючий, грибний,

а іще і громовистий,
веселковий, променистий.

Сніг —

3 У поданих словосполученнях заміни прикметник прикметником-антонімом і запиши утворені словосполучення.

Свіжий хліб —

Гіркий перець —

Вчорашня робота —

Ледача людина —

Солодке яблуко —

4

Прочитай вірш Романа Росіцького. Підкресли прикметники, вжиті в однині, хвилястою лінією олівцем зеленого кольору, а ті, що вжиті у множині, — олівцем іншого кольору.

Зоряний зайчик

Зоряний зайчик стрибає по небу,
Зоряний зайчик питається в тебе:
— Сонячних зайчиків часом не бачив?
Певно, поснули нероби ледачі.
Зоряний зайчик, маленький, цікавий,
На метеорах катається жвавих.
Він за твоїм веселиться віконцем,
Поки не вийде з-за обрію сонце.

УЖИВАЮ М'ЯКИЙ ЗНАК ПЕРЕД ЗАКІНЧЕННЯМ ПРИКМЕТНИКІВ

- 1 Збери усно словосполучення. З двома з них склади речення.

синій небо

на

осінній лісі

порожній відрі

у(в)

вечірній морю

- 2 Прочитай. Заповни пропуски.

Перші проміння вранішн..... сонця спалахнули на верхівках дерев. Усі зраділи веселому літн..... сонечку. Ранн..... росою вмилися квіти і трави. Давн..... стежкою я біжу до сусідн..... села. Там живе мій дідусь, який добре знає таємниці навколишн..... природи. Я дослухаюся до його дружн..... поради берегти й охороняти природу.

- 3 Упиши прикметники, розкриваючи дужки і ставлячи їх у потрібних відмінках. Серед поданих речень є загадка. Відгадай її.

1. (Сьогоднішній) роботи на завтра не відкладай. 2. (Справжні) друга за жодні гроші не купити. 3. По (синій) полю білі овечки біжать. (На-родна творчість)

ПРАВИЛЬНО ВЖИВАЮ ЗАКІНЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ З ОСНОВОЮ НА Ж, Ч, Ш В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

- 1 Прочитай віршований текст-казку Алли Свашенко. Підкресли іменники разом із прикметниками. Допиши закінчення.

Усі прикметники зібралися
І на тому поєдналися,
Щоб в орудному відмінку
Завжди сміло, без заминки
-ою на кінці вживалося
І на -ею не мінялося.
Хай іменник візьме -ею
За потребою своєю.
Отже, груш..... смачніш.....,
А задач..... складніш.....,
Ну, а вдач..... ледач.....,
Як і каш..... гаряч......

- 2 Запиши прикметники, ставлячи їх у потрібному відмінку.

..... дниною ми прийшли до лісу.
Вийшли на галявину. Вона вразила нас своєю
..... білизною. Здавалося, що земля
вкрилася скатертиною. Навколо галя-
вини росли ялинки. Пахло глищею.

Довідка: блискуча, погожа, свіжа, сліпуча.

ПРАВИЛЬНО УТВОРЮЮ І ПИШУ ПРИКМЕТНИКИ ІЗ СУФІКСАМИ -СЬК-, -ЦЬК-, -ЗЬК-

- 1 Від поданих у дужках іменників утвори прикметники й запиши їх у три стовпчики.

(Україна) мова; (чумак) шлях, (Кременчук) море; (Одеса) гумор; (Острог) фортеця, (Париж) вокзал, (Дрогобич) вулички, (Кавказ) гори, (товариш) матч.

-СЬК-

-ЗЬК-

-ЦЬК-

.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

- 2 Прочитай. Допиши потрібні суфікси.

Минає п'ять сторіч, як у хроніках, літописах, державних документах, у піснях та думах закарбувалася одна з найгероїчніших сторінок історії — Запоро___ої Січі, коза___ого війська.

Коли ж викинемо з україн___ої історії трьохсотлітній літопис коза___ого війська, забудемо гетьман___у добу, то нас зневажатимуть інші народи.

ПРАВИЛЬНО ВЖИВАЮ ЗАКІНЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКІВ У МНОЖИНІ

- 1 Допиши закінчення іменників і прикметників.

Ось біля самої дорог.....
Туг....., гілляст..... і струнк.....
Дві горобинк..... тонконог.....
До сонця простягли гілк......

Алла Свашенко

- 2 Прочитай вірш Ліни Костенко. Упиши прикметники, що в дужках, у потрібному числі.

Там, де вітер шарудить,
Бузиновий цар сидить.
Брови в нього (волохатий)

.....,
(Сивий)
коси (пелехатий)

......
Очі (різний).....,
брови (грізний).....,
Кігті в нього, як (залізний)

.....,
Руки в нього хапуни —
Так і схоплять з бузини.

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ЧИСЛІВНИК. ВИМОВЛЯЮ Й ЗАПISУЮ ЧИСЛІВНИКИ ПРАВИЛЬНО

- 1 Прочитай вірш Валерія Бойченка. Підкресли числівники. Запиши словом, скільки всього тваринок вийшло на прогулянку.

Прогулянка

Трійко гусятко у фетрових шапочках,
Трійко щурят у солом'яних тапочках,
Трійко собачок, що бубликом хвостики,
Котиків трійко в атласових шортиках
Вийшли гуляти і в парку зустріли
Двох поросятко у курточках білих.
Раптом у небі як загримить! —
І всі по домівках розбіглися вмиць!

- 2 Випиши числівники разом з іменниками. Дай відповідь на запитання в кінці вірша.

Нерозумна сорока

Рано-вранці ненароком
Залетіла в сад сорока.
Налякала скрекотуха
2 бджоли, 4 мухи,
6 горобчиків сіреньких,
8 курочок рябеньких.
Хоче їх порахувати,
Та не знає, як зібрати,

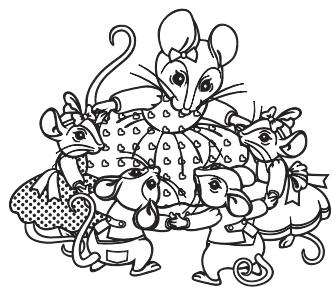

Сіла, думає й гадає:
— Скільки всіх було? — питає.

Ліна Біленька

Разом:

- 3** Прочитай вірш. Дай письмову відповідь на запитання в кінці вірша. Допиши ще кілька числівників, у яких пишеться апостроф.

Мишка з книжки

На портреті серед цвіту
Мама-мишка й мишки-діти,
Глянь на маму й на дитину:
Очі — крапелька в краплину.
Якщо крапельок десяток,
Скільки в мишки мишеняток?

Вадим Левін

4

Спиши, замінюючи числа словами.

Для морських походів козаки використовували особливі човни — «чайки». Такий човен мав до 20 метрів у довжину і 4 метри у ширину. Борти робили з дощок до 4 метрів завдовжки і близько 30 сантиметрів завширшки. Такий човен мав 10–15 пар весел, щоглу для вітрила. У човні могло поміститися від 50 до 70 козаків. (За Віктором Лепком і Олексієм Сердюком)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ЗАЙМЕННИК. ВІДМІНЮЮ ОСОБОВІ ЗАЙМЕННИКИ

- 1 Прочитай прислів'я. Випиши особові займенники, визначаючи їхню особу.

1. Ти йому про діло, а він про козу білу. 2. Він їй каже «ячмінь», а вона каже «гречка». 3. Або ви, тату, їдьте в ліс по дрова, а я буду дома, або я буду дома, а ви, тату, їдьте в ліс по дрова. 4. Ми з тобою як риба з водою. 5. Дурнів не сіють, не орють, вони самі родяться. 6. Воно таке: ні в тин ні у ворота. (*Народна творчість*)

одн.

множ.

1-ша особа:

2-га особа:

3-тя особа:

- 2 Відгадай загадки. Визнач займенники. Постав до них питання. Підкресли особові займенники, визнач їхні відмінки.

1. Я кругленька, червоненька, з хвостиком тоненьким. На городі менé рвуть і до столу подають. 2. В мене ніжка одна — чобітка не маю, і хоч я без голови, шапку одягаю. 3. Дивна скринька на стіні все розкажує мені. 4. Мною поле засівають. Як же менé називають? 5. Біло-рожеві свічки навесні вдень і вночі все горять на мені.

УЖИВАЮ ЗАЙМЕННИКИ З ПРИЙМЕННИКАМИ

- 1 Утвори й запиши потрібні форми займенників.

Від (він) _____, для (вони) _____, у (він) _____,
з (воно) _____, від (вони) _____, за (він) _____, про
(вона) _____.

- 2 Прочитай і відгадай загадки, добираючи потрібні особові займенники. Запиши їх на місці пропусків. Визнач відмінки.

1. Вийшла звідкись гарна дівка, на _____
стрічка семицвітна, а де з річки воду брала, там
коромисло зламала. 2. Сидить Марушка в семи
кожушках, хто _____ роздягає, той сльози проли-
ває. 3. Дуже товсті ноги маю, ледве _____ пере-
ставляю. Сам високий _____ на зріст, замість рота
в _____ хвіст. (*Народна творчість*)

- 3 Упиши займенники, що в дужках, у потрібному від-
мінку.

Стоїть у (я) _____ на городі старий ясен. Чи-
мало пташок прилітає до (він) _____, напевно
(він) _____ сподобався (вони) _____. Цвірінчать
(вони) _____ цілий день, а я (вони) _____ чую.
Зробив (вони) _____ шпаківню і повісив на ясені.
Тільки в (вона) _____ поселився не шпак, а го-
робчик.

РЕДАГУЮ ТЕКСТИ І РЕЧЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАЙМЕННИКІВ

1 З-поміж записаних пар речень обери ті, які, на твій погляд, поєднані правильно. Познач їх.

☐ 1. У соснових лісах багато білок. Вони ростуть на пісках.

☐ 2. Багато білок у соснових лісах. Вони ростуть на пісках.

☐ 3. Білочка сиділа на сосні. Вона гризла горішки.

☐ 4. На сосні сиділа білочка. Вона гризла горішки.

2 Стань редактором/редакторкою. Виправ, де потрібно, текст. Виконай завдання-жарту. Відповіді запиши.

Під сосною хлопчики знайшли білочку. У білочки була перебита лапка. Діти взяли білочку додому, перев'язали білочці лапку. Білочка стала жити в кімнаті. Спочатку білочка дуже сумувала, а потім звикла. Коли лапка загоїлася, діти випустили білочку в ліс.

1. Які два займенники утворюють іменник, що псує шляхи?

2. Як за допомогою трьох особових займенників зробити руки чистими?

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ДІЄСЛОВО

- 1 Прочитай. Підкресли дієслова.

Коли тебе в тяжку годину
Людина виручить з біди,
Про це добро, аж поки віку,
Ти, синку, пам'ятай завжди.
Коли ж людині щиросердо
Ти зробиш сам добро колись,
Про це забудь, аж поки віку,
Мовчи й нікому не хвались.

Інна Кульська

- 2 Випиши дієслова, ужиті в переносному значенні.

Маленький веселий Вітер прилетів здалека.
Він мчав наввипередки з теплими хвилями океану.
Жартував з високими гнучкими пальмами. Грався
в піжмурки з маленькими мавпочками в непрохід-
них джунглях. Надвечір зморився і заснув.

Юрій Ярмиш

Вітер

.....

.....

.....

.....

УЖИВАЮ РІЗНІ ЧАСОВІ ФОРМИ ДІЄСЛІВ

1

Випиши дієслова, згрупувавши їх за часами. Спочатку випиши ті, що вжиті в теперішньому часі, а потім — у минулому й майбутньому.

А за нашим за селом
Ходить баба з помелом.
Як махне уліво-вправо,
Цукром білим вкриє трави,
Помахає над ставком,
І вода в нім стане склом.
Обійшла і ліс, і поле,
Побілила все навколо.
Біла баба та сама
Називається зима.

Роман Юзва

2

Прочитай текст. Побудуй його так, наче дія відбувалася вчора. Розпочни так: *Учора я...* Запиши перебудований текст.

Я прокидаюся рано, снідаю і йду до школи. Там я читаю, пишу, малюю. Після уроків відпочиваю, допомагаю мамі.

3

Віднови вірш Катерини Перелісної: дієслова, що в дужках, уживай у теперішньому часі. Спиши вірш. Познач особу дієслів.

Верба

(Танути) сніг, (текти) струмки,
(оживати) травичка,
І до сонця гілочки
(простягати) вербичка.
І м'якенькі, як пушок,
Ніжні, як шовкові,
Ясно (дивитися) з гілок
Котики вербові.

ЗМІНЮВАННЯ ДІЄСЛІВ ТЕПЕРІШНЬОГО Й МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ ЗА ОСОБАМИ І ЧИСЛАМИ

1 Випиши дієслова, згрупувавши їх за особами.

1. Ми ж не забудемо теплу стежину, що відкриває нам Батьківщину. (*Микола Сингаївський*)

2. Я мамі хмаринку дістану із неба. (*Володимир Лучук*)

3. Ти куди ідеш, веселко, яром і горою? (*Володимир Мордань*)

4. Ідуть зайчики до гаю, про дівчаток і хлоп'яток пісеньку вони співають. (*Володимир Лучук*)

5. Стоїть на пагорбі вітряк, де поле неокрає. Хотів би він літати так, як вертоліт літає. (*Дмитро Павличко*)

6. А настане осінь, ви заходьте в гості, поласуйте з нами ніжними плодами. (*Ігор Січовик*)

Я

Ти

Він

Ми

Ви

Вони

- 2 Прочитай, добираючи і вставляючи з довідки потрібні дієслова.

Ти _____ зі своєю сестричкою?

Я дружу. Ми з нею часто _____ до зоопарку. Довго _____ біля кліток із мавпами. Вони так смішно _____. Як завжди, _____ до сестрички. Вона _____: — Які в них розумні очі!

Довідка: ходити, стояти, дружити, кривлятися, дивуватися, підходити.

- 3 Випиши спочатку дієслова, ужиті в однині, а потім — у множині. Познач особу за зразком: читають (3 ос.)

Книжки

Яку користь дають нам книжки? Вони несуть у собі прекрасний, чарівний світ. Людина, яка любить і вміє читати, — щаслива людина. Вона має розумних і вірних друзів. Друзі ті — книги. Ми любимо і шануємо їх.

ПРАВИЛЬНО ВЖИВАЮ ОСОБОВІ ЗАКІНЧЕННЯ ДІЕСЛІВ 1-Ї І 2-Ї ДІЄВІДМІН

- 1 Прочитай. Визнач дієвідміни дієслів. Познач їх цифрами над дієсловами.

Великдень

Великдень — найбільше християнське свято. В Україні його святкують дуже гарно. Ще в суботу люди все приготували. Писанки пописали, крашанки пофарбували, паски попекли. Коли зайде сонце, починають дзвонити в церкві. У цю мить раніше ніхто нічого не робив, не їв і не спав. Великодня відправа дуже гарна й довга. Кінчається вона вдосвіта. Тоді святять паски.

За Павлом Волиняком

- 2 Поєднай основи і закінчення дієслів. Запиши утворені слова. Познач дієвідміни.

-ать

-еш

-иш

-ите

хоч-

суш-

-ете

-емо

-имо

-уть

.....

.....

.....

.....

- 3 Випиши дієслова, заповнивши пропуски. Поряд запиши дієслова, які допомогли тобі виконати завдання, за зразком: *дружимо — дружать*.

Ми з Оверком друж..мо,
Жив..мо — не туж..мо.
Разом ход..мо до школи,
Поруч в класі сид..мо,
Разом з школи ид..мо
І не свар..мось ніколи.

Ігор Муратов

.....

.....

.....

ПРАВИЛЬНО ВИМОВЛЯЮ І ПИШУ ДІЄСЛОВА НА -ТЬСЯ, -ТСЯ

1 Пригадай два закони вимови і письма. Користуючись ними, випиши слова загадки, замінивши звуковий запис буквеним. Відгадай загадки.

Закони письма і вимови вивчай:

1. Написано — ться, а ти [ц':а] вимовляй.

2. Написано — шся, а ти [с':а] вимовляй.

1. Хто на нього подиви[ц':а], той одразу скри-
ви[ц':а].

2. Признавайся, як ти зве[с':а], що на зиму,
на холодну без одежі остає[с':а].
.....

2 Упиши дієслова, ставлячи їх у потрібній формі.

Люди сіють хліб. Зерно для людини й досі
(залишатися) зеленим ди-
вом. Кинуте в землю, стає колосом, (наливати-
ся) соками землі, (красу-
ватися), радує врожаєм.

За Миколою
Сингаївським

ПРАВИЛЬНО ПИШУ НАЙУЖИВАНІШІ ПРИСЛІВНИКИ

- 1 Прочитай. Підкресли прислівники.

Спочатку наші предки називали Сонце Даж-богом. Навесні його величали Ярилом. Улітку — це грізний Семиярило. Восени звали Сонце Святovitом.

- 2 Прочитай, розкриваючи дужки. Підкресли прислівники.

1. Тихо шелестіло листя (в)горі. 2. (В)горі таких печер не може бути. 3. Ще (з)вечора були самі бутони. 4. (З)вечора випускники поверталися разом. 5. Вітер зносить (на)бік білу бороду. 6. Упав (на)бік, забився ще й досі болить. 7. Був сюрприз для Лесі (в)ранці. 8. Хом'ячок сховався (в)ранці. (Валентина Бутрім)

- 3 Допиши потрібні за змістом прислівники.

1. Сонце світить на небі _____, а місяць — _____. 2. Сонце сходить _____, а місяць _____. 3. Усе росте на світі _____: трави й квіти, верби й явори. А бурулька проростає _____, через те і тоншає від сліз. 4. Восени і _____, _____ і в зимові дні, Земле наша, ти чудова, як веселка кольорова.

РОЗПІЗНАЮ І БУДУЮ РЕЧЕННЯ, РІЗНІ ЗА МЕТОЮ ВИСЛОВЛЮВАННЯ Й ІНТОНАЦІЄЮ

- 1 Прочитай текст. Випиши з нього спочатку питальне речення, потім розповідне і спонукальне.

Гарно вранці у весняному лісі. Повітря сповнене радісного співу пташок. Листя на деревах аж виблискує від сонця.

Чи бував хтось із вас у весняному лісі? Підіть, помилуйтеся цією красою!

- 2 Прочитай вірш Ірини Жиленко. Поміркуй, з якою інтонацією слід його читати вголос. Постав потрібні розділові знаки.

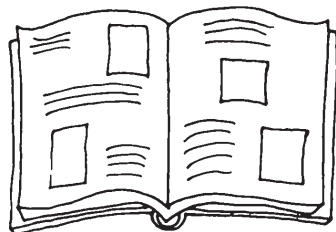
Ох, яке було б це свято.....
Хто б того не захотів,
Щоб на всій землі гармати
заряджали конфеті.....
Хай веселі будуть діти.....
Хай щасливим буде люд.....
Хай живе в усьому світі
Мир і злагода..... Салют.....

- 3 Прочитай. Яких за метою висловлювання речень у тексті більше — розповідних, питальних, спонукальних? (Потрібне підкреслити.) Випиши ті речення, яких більше.

Чи знаєш, ти як стати високоосвіченою людиною? Щоб стати успішним і високоосвіченим професіоналом, люди в усьому світі багато читають.

Беріть книжки в бібліотеці! Користуйтеся Електронними бібліотеками в широкому просторі інтернету! Читайте!

- 4 Випиши з книжок або склади й запиши самостійно по одному окличному й неокличному реченню.

РОЗРІЗНЯЮ ГОЛОВНІ І ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ. УСТАНОВЛЮЮ ЗВ'ЯЗОК МІЖ ЧЛЕНАМИ РЕЧЕННЯ

- 1 Прочитай вірш. Підкресли головні члени речення.
- Електрика розумна усім допомагає.
Без неї навіть лампочка в кімнаті не засяє.
Телевізор не покаже дітям передачу.
Не поїде електричка ввечері на дачу.
І ялинка новорічна не засяє уночі.
І не випечеться коржик у бабусиній печі.

Анатолій Валевський

- 2 Прочитай речення. Визнач у ньому головні члени. Добери зі слів для довідок другорядні члени й запиши їх так, щоб відновився вірш, який для тебе написав Григорій Донець.

Одшуміли ручаї.

Заспівали солов'ї.

Довідка: на калині поміж листям; говірливі у долині.

- 3 Склади речення, у яких можна використати подані другорядні члени. Два речення (за власним вибором) запиши.

На майданчику, у волейбол; синові красиву сорочку; восени на деревах.

.....

.....

НАВЧАЮСЯ ВИЗНАЧАТИ ОДНОРІДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ, КОРИСТУВАТИСЯ НИМИ В МОВЛЕННІ

- 1 Спиши речення, у якому є однорідні члени. Підкресли їх.

Найкращою прикрасою українських дівчат був колись вінок. Червоний мак, біле ромен-зілля, сині волошки, оксамитові чорнобривці та дика ружа прикрашали дівочі голівки.

.....

.....

.....

.....

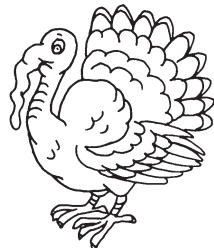
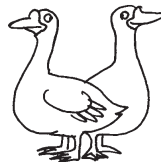
.....

- 2 Прочитай, дотримуючись потрібної інтонації. Постав потрібні розділові знаки. Підкресли головні члени.

Живуть в нашої бабусі
Качки півень кури гуси
Індик пишний і величний
Індичата та індичка.

Віра Паронова

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ТЕКСТ. РОЗПІЗНАЮ ТЕКСТИ ТА ЇХНІ ОСНОВНІ ОЗНАКИ

- 1 Визнач, який це текст — опис, розповідь чи міркування. Потрібне підкресли

Лелеки прилетіли

Лелеки прилетіли. На крилах ключі від сонця принесли.

Лелека — сонячний птах. Він зустрічає сонце вранці і проводить його на спочинок увечері. На зорі лелеки піднімаються з гнізда, злітають високо в небо. Там радісно клеочуть — вітають сонце.

Де живе лелека, там завжди щастя живе.

За Василем Сухомлинським

- 2 Познач цифрами послідовність частин тексту.

Ялинка

☐ Тут, певно, лісові мешканці Новий рік зустрічатимуть.

☐ Були ми в лісі якраз напередодні Нового року й натрапили на струнку ялинку та ще й прикрашену.

☐ На гілках ялинки червоніли дві стрічечки, зав'язані бантиками. Сріблилося кілька кульок із фольги. Гойдався голубий метелик, зроблений з обкладинки учнівського зошита. (За Євгеном Шморгуном)

ДОБИРАЮ ЗАГОЛОВОК ДО ТЕМИ І ГОЛОВНОЇ МЕТИ ТЕКСТУ

- 1** Прочитай. Добери з поданих заголовків і запиши той, який, на твою думку, найкраще відповідає темі й меті тексту: «Клен», «Осінній клен», «Смолоскип», «Розтоплене золото».

Клен стоїть на взгірку, ніби вилитий із воску, і ловить у свої золоті тенета срібне павутиння бабиного літа.

За літо клен набрався стільки сонця, що й сам став подібним до нього. Від його кулястої крони в усі кінці розливається жовтогаряче світло.

Він стоїть, мов смолоскип, палахкотить пружним гіллям, кипить розтопленим золотом на блакитному фоні неба. (Іван Цюпа)

- 2** Прочитай. Визнач і запиши тему й мету тексту.

Праця, потрібна людям

Робота мого тата нічим особливим не примітна. Коли я прокидаюсь уранці і біжу до школи, то він поливає зі шланга двір або тротуар. Я вітаю його з добрим ранком, але вже не біжу, а йду тихенько, щоб ще хоч одну хвилиночку подихати свіжим, чисто помитим тротуаром. Може, кому і смішно, але я точно кажу, що помитий тротуар так приємно пахне! Люди поспішають на

роботу й теж дихають чистим, свіжим повітрям.
І радо вітаються з татом. (За Дмитром Ткачем)

Тема —

Мета —

- 3** Розкажи про професію свого тата, мами чи когось із знайомих, щоб було видно, що тобі ця професія подобається. Свою розповідь запиши.

.....

.....

.....

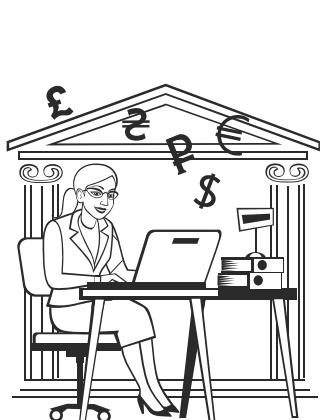
.....

.....

.....

.....

.....

РОЗПІЗНАЮ ТИПИ ТЕКСТІВ. СКЛАДАЮ ЇХ САМОСТІЙНО

- 1 Визнач тип тексту. Запиши: Це — текст-_____

Криниці

Криниці! З якою пошаною оспівано їх у піснях, возвеличено в легендах. Скільки їх на безмежній українській Землі? А яка криниця без зелені? Традиційно біля них висаджують калину. У дбайливих господарів обіч криниці ще й клумба з квітами сусідитиме. А в багатьох господарів стоять чепурненька лавка, відерце й полив'яний кухоль. Пийте на здоров'я!

За Василем Скуратівським

- 2 Прочитай текст. Це — текст-опис, розповідь чи міркування? (Підкресли потрібне визначення.)

Петрик, собака і кошеня

Петрик пішов до саду. Бачить — біжить назустріч великий собака. Петрик злякався, хотів тікати. Та раптом до його ніг притулилося маленьке кошенятко. Воно ніби просило захистити його від страшного звіра.

Петрик узяв кошеня на руки, розгнівався на собаку й пішов йому назустріч.

Собака злякано подивився на хлопчика і сховався в кущах.

За Василем Сухомлинським

- 3 Якщо з тобою траплялося щось подібне, розкажи про це. Свою розповідь запиши.

- 4 Розглянь малюнок. Поміркуй, який текст можна за ним скласти — опис, розповідь чи міркування. Склади й запиши такий текст.

Запам'ятай! Слід говорити і писати: *змагання з бігу* (а не «по бігу»), *брати участь* (а не «приймати участь»), *мати щасливий вигляд* (а не «виглядати»).

НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ ПЛАН ТЕКСТУ, СТВОРЮВАТИ ТЕКСТ ЗА ПЛАНОМ

- 1 Прочитай. Перевір, чи правильно складений до нього план.

Калина

Червона калина! Яку ще рослину так ніжно й так сердечно оспівав народ, як ці на диво розлогі листяні кущі? Навесні вони цвітуть чудовими білими китицями, а восени завітчуються червоними кетягами предивного намиста.

Недарма про калину стільки пісень складено. Та й сама калина як пісня. Кращої сопілки, як із калини, у світі не знайти. *(За Іваном Цюпою)*

План

1. Калина-красуня.
2. Калина-пісня.

- 2 Прочитай текст. Склади й запиши план.

Музикант

Одного разу зі шпаківні випало пташеня. Василько хотів покласти його назад, але не зміг.

Узяв хлопчик пташеня додому, доглядав його, годував. Часто хлопчик наспівував свою улюблену пісню, а шпачок, умоствоившись у нього на плечі, уважно слухав. А одного разу шпачок почав на-

свистувати цю пісню. То ж і назвали його Музикантом.

Підріс Музикант. Почав самотійно жити у шпаківні. А Василькові все ще вчувається веселе насвистування Музикантом улюбленої пісні.

3 Розглянь малюнок. За ним і поданим нижче планом склади й запиши текст (5–6 речень). Добери заголовок.

План

1. Де відбувся карнавал?
2. Хто взяв у ньому участь?
3. Яку роль доручили виконувати хлопчикам? А яку — дівчинці?
4. Що робили інші звірі?
5. Хто з ким танцював?

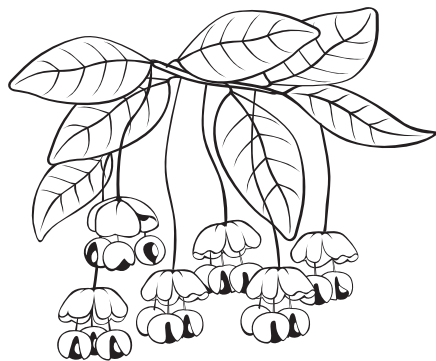

РОЗПІЗНАЮ ТЕКСТИ РІЗНИХ СТИЛІВ. СКЛАДАЮ СВОЇ ТЕКСТИ

- 1 Прочитай два тексти. До яких стилів вони належать?

1. Бересклет

Особливо красивий бересклет, коли ще не опало його жовтуваторожеве листя. Плоди — чотирилопасні коробочки, а з них на тонких ниточках звисає м'ясисте червонувате насіння.

Сімейство бересклетових об'єднує чагарники чи невеличкі деревця. У нашій країні бересклетів понад 10 видів. *(Із журналу)*

Це текст стилю.

2. Бересклет

Дівчинка почала розглядати бересклетову сережку. Жовтогаряча ягідка розтулилася, і з неї лукаво визирало чорне, блискуче вічко насіння. Ягідка гойдалася на тоненькій ниточці, мов справжня сережка, а зверху її прикривала, як парасолька, гранчаста шкірка. Це було маленьке диво. *(За Олесем Донченком)*

Це текст стилю.

2 Прочитай текст. Склади й запиши за ним текст наукового стилю.

Жабка

На березі ставка я побачив жабку. Вона була яскрава, наче цяцька. Черевце в неї було оранжеве, майже червоне — спинка сірувато-коричневого кольору. Жабка сиділа спокійно і не намагалася втекти. Саме такою я уявляв собі казкову Царівну-Жабу.

А тато розповів мені, що це була Жабка-санітарка, або джерельниця. Вона очищає воду у ставках і криницях. За літо знищує понад тисячу комах-шкідників. Жаби — корисні тварини. Тому їх потрібно охороняти. (За Марією Слов'яноюю і В'ячеславом Шахненком)

TEKCT

УЖИВАЮ СЛОВА, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ ПОВ'ЯЗУВАТИ РЕЧЕННЯ В ТЕКСТІ. УДОСКОНАЛЮЮ ТЕКСТИ

- 1 Удоскональ текст. Запиши його. Підкресли слова, які допомогли усунути повторення того самого слова.

Кузя

Одного дня тато приніс із лісу маленьке козеня зі зламаною ніжкою.

Ми перев'язали козеняті ніжку і назвали його Кузею. Згодом Кузя навчився пити молоко та їсти травичку. Незабаром у Кузі з'явилися друзі. Це були котик Пушок і песик Джек.

Минув місяць. Ніжка в Кузі загоїлася. Кузя підріс. Ми завели Кузю в ліс, попрощалися й відпустили на волю.

TEKCT

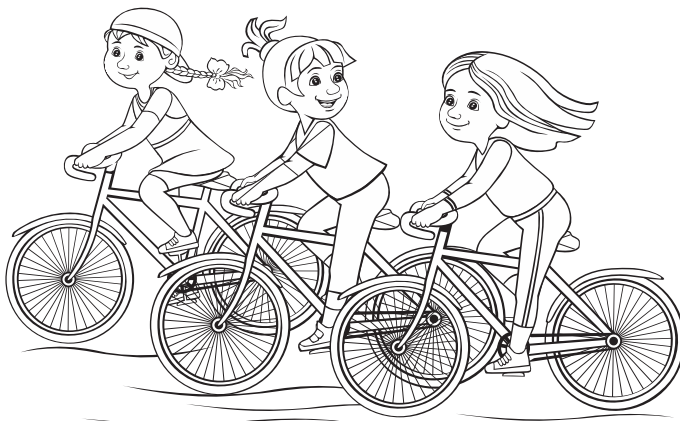
2

Склади й запиши невеличкий текст (3–4 речення) про тварину, яка живе в тебе або за якою ти десь спостерігав/спостерігала. Уникай повторення тих самих слів.

3

Розглянь малюнок. Який текст за ним можна скласти?

4

Стань редактором/редакторкою. Відредагуй і запиши відредагований текст.

Велосипедні гонки

Це відбулося улітку на літніх канікулах. Я з моїми подругами, дівчатками Лесею Олею і Марійкою, вирішили провести велосипедні гонки. Мене призначили суддею. Ось уже всі учасники велосипедних гонок на велосипедах виїхали на старт. Поїхали! Попереду всіх їде Оля. Та ось її наздоганяє Марійка. Побачивши це, натискує на педалі Леся. Тепер уже вона обганяє своїх подруг. Фінішує першою на фініші Оля. Вона — переможець!

Умовні позначення:

— виправ помилки

— творче завдання

— поміркуй і поясни

— робота в парі або групі

Навчальне видання

ВОСКРЕСЕНСЬКА
Наталія Остапівна

Українська мова та читання. 4 клас:
робочий зошит: до підручника
Катерини Пономарьової,
Любові Гайової.
У 2-х частинах. Частина 1

Н1217073У. Підписано до друку 12.05.2021.

Формат 70×90/16.

Папір офсетний. Гарнітура Букварна.

Друк офсетний. Ум. друк. арк. 4,67.

ТОВ Видавництво «Ранок»,

вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.

Свідцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 5215 від 22.09.2016.

Для листів: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.

Відповідальний редактор *І. В. Єфімова*

Редактор *Ю. В. Завгородня*

Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*

Регіональні представництва
видавництва «Ранок»:

З питань придбання продукції
видавництва «Ранок» звертатися за тел.:

у Харкові — (057) 727-70-80;

Києві — (067) 449-39-65, (093) 177-05-04.

Вінниці — (067) 534-51-62.

Дніпрі — (067) 635-19-85.

«Книга поштою»: вул. Котельниківська, 5, Харків, 61051.

Тел. (057) 727-70-90, (067) 546-53-73.

E-mail: pochta@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

E-mail: office@ranok.com.ua

Тел. (057) 719-48-65,

тел./факс (057) 719-58-67.

Київ — тел. (044) 229-84-01,

e-mail: office.kyiv@ranok.com.ua,

Львів — тел. (067) 269-00-61,

e-mail: office.lviv@ranok.com.ua.

Житомирі — (067) 122-63-60;

Львові — (067) 340-36-60.

Миколаєві та Одесі — (067) 551-10-79

Черкасах — (0472) 51-22-51;

Чернігові — (067) 440-88-93.

E-mail: commerce@ranok.com.ua.

Папір, на якому надрукована ця книга:

безпечний для здоров'я
та повністю
переробляється

з оптимальною білизною,
рекомендованою
офтальмологами

відбілювався
без хлору,
без діоксиду титану

Разом дбаємо про екологію та здоров'я

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Видавнича група «Дидакта»

Нові навчальні комплекти

до всіх підручників **Нової української школи**

Використання робочого зошита (у 2-х частинах) є невід'ємною частиною організації освітнього процесу на уроках української мови та читання.

За допомогою зошита здобувачі освіти навчатимуться:

- Відчувати красу та багатство української мови
- Грамотно писати й говорити
- Складати звукові моделі та схеми речень
- Знаходити й виправляти помилки
- Створювати власні висловлення

Скористайтесь додатково:

ISBN 978-617-09-7166-1

9 786170 971661

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА
УСІ КНИГИ ТУТ!

🛒 ranok.com.ua
📧 e-ranok.com.ua
✉ pochta@ranok.com.ua
☎ (057) 727-70-90

i Інтернет-підтримка
didactalearn.com.ua

